

Najat El Hachmi guanya el Premi Ramon Llull

'L'últim patriarca' narra la història d'un immigrant marroquí, confrontat amb el canvi cultural de la seva filla

El Premi Ramon Llull 2008 no ha guardonat cap escriptor consagrat ni conegut, sinó una escriptora gairebé desconeguda, d'origen marroquí, Najat El Hachmi, que hi havia presentat 'L'últim patriarca'. La novel·la exposa la història d'un immigrant marroquí que s'instal·la a la Catalunya central, un patriarca omnipotent, a vegades dèspota, que es troba confrontat amb els canvis culturals que assumeix la seva filla, que trenca amb la tradició d'origen i s'adapta als valors de la nova societat en què viu.

El XVIII Premi de les Lletres Catalanes Ramon Llull, que atorga l'editorial Planeta ensems amb el govern d'Andorra, s'ha lliurat anit a Andorra la Vella durant una vetllada literària, presidida pel cap del govern andorrà, Albert Pintat, i compartida per uns tres-cents convidats.

Najat El Hachmi (Nador, Marroc, 1979) va arribar a Vic als vuit anys, per reagrupament familiar. Va estudiar filologia àrab a la Universitat de Barcelona, és mitjancera cultural, i actualment resideix a Granollers, on treballa de tècnica a l'ajuntament. L'autora ja té un primer llibre publicat, 'Jo també sóc catalana' (Columna, 2004), estrictament autobiogràfic, en què aborda la qüestió de la identitat.

L'autora ha deixat ben clar que 'L'últim patriarca' era una novel·la, autobiogràfica fins a cert punt, perquè s'inspira en fets viscuts per gent del seu entorn, però que neixen del seu imaginari: 'De fet, hi ha fragments que no sabia dir-te si són realitat o són ficció.' Najat El Hachmi explica que la novel·la li va sortir a raig, mentre maldava per acabar-ne una altra. 'La intenció de la novel·la és d'entendre la figura del pare omnipotent, moltes vegades dèspota, però que també té unes altres facetes. Alhora, vol explorar la idea del canvi cultural, que es dona sempre, d'una generació a una altra, però que en aquest context s'ha magnificat.' Però adverteix: 'No és una novel·la sobre la integració, sinó una mirada creativa sobre una realitat que forma part de mi.'

L'obra és dividida en dues parts. La primera se centra en un marroquí que arriba a Catalunya quan la immigració no és tan generalitzada com ara. Un quant temps després fa venir la família. Hi ha situacions dures, de maltractaments, però, segons el secretari del jurat, Carles Pujol, l'autora ha aconseguit un relat ple de força, de contrastos i matisos, sobre una relació pare-filla no pas rígida, sinó complexa.' Najat El Hachmi diu que la novel·la pot servir per entendre algunes actituds. 'Hi ha una mirada crítica a la societat d'origen, però també a la societat de recepció; als prejudicis i a la ignorància que impregnen la lectura cultural que fem dels individus. I, és clar, de figures patriarcals, masculistes i dèspotes, també se'n troben aquí; si no, no hi hauria episodis de violència domèstica.'

Per la guanyadora del Ramon Llull, 'el fet de créixer en dos mons diferents sempre presidirà la meua trajectòria d'escriptora, però crec que és un fet propi de la condició humana, perquè és fàcil de sentir-se de dos mons o en conflicte a l'hora de prendre decisions.'

'El fet d'escriure, assegura, i el fet d'escriure aquesta novel·la, em permet que tots els fragments dels mons que m'acompanyen es converteixin en un de sol. És una mena de reconciliació amb tots aquests paisatges, els d'allà i els d'aquí, elements que d'entrada poden semblar irreconciliables.'

S'acaba el patriarca? Respon: 'El procés de canvi hi és. Els fills i les filles d'immigrants ja reben una altra escala de valors, i les dones també van canviant: en la manera com es veuen a si mateixes i com veuen el seu paper en la societat. I aquest canvi, que es fa aquí, també es fa al Marroc. L'escala de valors del diguem-ne col·lectiu marroquíno-vigatà ha canviat molt de quinze ençà. I sovint el xoc cultural es produeix entre aquestes famílies i les que arriben ara.'

Carles Pujol ha explicat que el premi s'havia concedit per unanimitat. El jurat també era format per Dúnia Ambatlle, Mathias Enard, Isabel Escudé, Pere Gimferrer, Gemma Lienas i Baltasar Porcel.

I per què s'ha presentat Najat El Hachmi al Premi Ramon Llull? La resposta és ben clara: 'Escriure, treballar i ser mare és molt complicat. El premi és una manera de poder respirar una mica. Perquè les feines alimentàries poden matar la gana creativa.' Són 90.000 euros, el més ben dotat de les lletres catalanes.

31 gener 2008